

БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ

Л.В. Ярець, Г.Є. Гонташ

СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА

ПОСІБНИК ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ

5 клас

- Календарно-тематичне планування
- Матеріали до уроків
- Уроки позакласного читання
- Контрольні роботи

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 82:371.32
ББК 74.268.3
Я72

Серію “Бібліотека вчителя” засновано в 2007 році

Рецензенти:

Николин М.М. — кандидат педагогічних наук, вчитель-методист
Клименко М.В. — вчитель вищої категорії, вчитель-методист

Схвалено Науково-методичною радою при Тернопільському
комунальному методичному центрі науково-освітніх інновацій та моніторингу
Протокол №1 від 20 серпня 2013 року

Ярець Л.В.

Я72 Світова література : посібник для вчителя : 5 клас /
Л.В. Ярець, Г.Є. Гонтак. — Тернопіль : Навчальна кни-
га — Богдан, 2013. — 96 с. — (Серія “Бібліотека вчителя”).

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)
ISBN 978-966-10-3641-2

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування уроків світової літератури для 5 класу, складене відповідно до нової програми для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, розробленої на підставі Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти авторським колективом під керівництвом О.М. Ніколенко.

На допомогу вчителю пропонуються різноманітні дидактичні матеріали до кожної теми, до уроків позакласного читання, які сприятимуть реалізації змістових ліній літературної освіти: емоційно-ціннісної, літературознавчої, культурологічної, компаративної. Крім того, подаються завдання для контрольного оцінювання.

Для учителів світової літератури, студентів філологічних факультетів.

УДК 82:371.32
ББК 74.268.3

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)
ISBN 978-966-10-3641-2

© Навчальна книга — Богдан, 2013

ОБОВ'ЯЗКОВА КІЛЬКІСТЬ ВИДІВ КОНТРОЛЮ

5-9 класи

Класи	5		6		7		8		9	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Семестри										
Контрольні роботи у формі:	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
— контрольного класного твору;	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1
— виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Уроки розвитку мовлення* (РМ)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)
Уроки позакласного читання (ПЧ)	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5

* У 8-9 класах з поглибленим вивченням світової літератури пропорційно збільшується кількість контрольних робіт та уроків розвитку мовлення (на розсуд учителя визначається кількість і види контрольних робіт).

10-11 класи

Класи	10		11		10		11		10		11	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Семестри												
	РІВЕНЬ СТАНДАРТУ				АКАДЕМІЧНИЙ РІВЕНЬ				ПРОФІЛЬНИЙ РІВЕНЬ			
Контрольні роботи у формі:	2	2	2	2	3	3	3	3	4	4	4	4
— контрольного класного твору;	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
— виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	1	1	1	1	2	2	2	2	3	3	3	3
Уроки розвитку мовлення* (РМ)	2 y+п	2 y+п	2 y+п	2 y+п	2 y+п	2 y+п	2 y+п	2 y+п	3 1y+2п	3 2y+1п	3 1y+2п	3 2y+1п
Уроки позакласного читання (ПЧ)	1	1	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5

* У кожному семестрі обов'язковим є проведення двох уроків розвитку мовлення: одного уроку усного розвитку мовлення, а другого — писемного. Умовне позначення у таблиці — (y + п).

Звертаємо увагу на те, що **домашній контрольний твір не є** обов'язковою формою контролю зі світової літератури. Враховуючи розвиток інформаційних технологій і рівень володіння ними сучасними учнями, написання домашнього контрольного твору, який потім має перевірити учитель, перетворюється на формальність і не дає змоги об'єктивно визначити знання учнів з певної теми.

Якщо такий вид контролю навчальних досягнень учнів, як домашній контрольний твір, залишений учителем, необхідно обрати таку форму творчої роботи (наприклад, створення *фанфіків* тощо), щоб учні самостійно виконували творче домашнє завдання.

Можливі види контрольних робіт:

- *тест;*
- *відповіді на запитання;*
- *контрольний літературний диктант;*
- *анкета головного героя;*
- *комбінована контрольна робота;*
- *письмові контрольні твори.*

Можливі види контрольних робіт із розвитку мовлення;

- складання оповідання (казки) за прислів'ям;
- добір прислів'їв, крилатих виразів, фразеологічних зворотів, що виражають головну ідею твору;
- введення власних описів в інтер'єр, портрет, пейзаж у вже існуючому творі;
- усний переказ оповідання, епізоду твору;
- твір-характеристика персонажа;
- написання асоціативного етюд, викликаного певним художнім образом;
- написання вітального слова на честь літературного героя, автора тощо;
- твір-опис за картиною;
- складання тез літературно-критичної статті (параграфу підручника);
- підготовка проекту (з можливим використанням мультимедійних технологій) — індивідуального чи колективного — з метою представлення життєвого і творчого шляху, естетичних уподобань письменника тощо;
- складання анкети головного героя, цитатних характеристик, конспекту, рецензії, анотації;
- написання реферату;
- ідейно-художній аналіз поетичного чи прозового твору;
- написання листа авторові улюбленої книжки;
- інсценізація твору (конкурс на кращу інсценізацію уривка твору) тощо.

ВИМОГИ ДО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ ЗІ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Рівні навчальних досягнень учнів	Бали	Оцінювання навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учні відтворюють матеріал на елементарному рівні, називаючи окремих літературний факт або явище.
	2	Учні розуміють навчальний матеріал на елементарному рівні його засвоєння, відтворюють якийсь фрагмент окремим реченням.
	3	Учні сприймають навчальний матеріал, дають відповідь у формі зв'язного висловлювання (з допомогою вчителя).
Середній	4	Учні володіють літературним матеріалом на початковому рівні його засвоєння, відтворюють незначну його частину, дають визначення літературного явища без посилання на текст.
	5	Учні володіють матеріалом та окремими навичками аналізу літературного твору, з допомогою вчителя відтворюють матеріал і наводять приклади з тексту.
	6	Учні володіють матеріалом, відтворюють значну його частину, з допомогою вчителя знаходять потрібні приклади у тексті літературного твору.
Достатній	7	Учні володіють матеріалом і навичками аналізу літературного твору за поданим учителем зразком, наводять окремі власні приклади на підтвердження певних суджень.
	8	Учні володіють матеріалом, навичками текстуального аналізу на рівні цілісно-комплексного уявлення про певне літературне явище, під керівництвом учителя виправляють допущені помилки й добирають аргументи на підтвердження висловленого судження або висновку.
	9	Учні володіють матеріалом та навичками цілісно-комплексного аналізу художнього твору, систематизують та узагальнюють набуті знання, самостійно виправляють допущені помилки, добирають переконливі аргументи на підтвердження власного судження.
Високий	10	Учні володіють матеріалом та навичками цілісно-комплексного аналізу літературного твору, виявляють початкові творчі здібності, самостійно оцінюють окремі нові літературні явища, знаходять і виправляють допущені помилки, працюють з різними джерелами інформації, систематизують та творчо використовують дібраний матеріал.
	11	Учні на високому рівні володіють матеріалом, уміннями й навичками аналізу художнього твору, висловлюють свої думки, самостійно оцінюють різноманітні явища культурного життя, виявляючи власну позицію щодо них.
	12	Учні вільно володіють матеріалом та навичками текстуального аналізу літературного твору, виявляють особливі творчі здібності та здатність до оригінальних рішень різноманітних навчальних завдань, до використання набутих знань та вмінь у нестандартних ситуаціях, схильність до літературної творчості.

СИЛА ТВОРЧОЇ УЯВИ

Льюїс Керролл (1832-1898). «АЛІСА В КРАЇНІ ДИВ»

I. Урок-знайомство з особистістю Льюїса Керролла та його дивосвітом.

(Розповідь учителя, повідомлення учнів, робота з підручником, бесіда, обмін враженнями від прочитаних книг тощо; доцільно вступний урок провести за методикою критичного мислення).

1. Хто такий Льюїс Керролл? Що ви запам'ятали про світ його захоплень? Чи можна Льюїса Керролла вважати непересічною особистістю?

Льюїс Керролл
(Чарльз Лутвідж Доджсон)

- професор математики Оксфордського університету, автор багатьох наукових праць; викладач математики й логіки;
- мав великий інтерес до вивчення мови, де, на його думку, все також має свою логіку;
- диякон (у двадцять дев'ять років був посвячений у цей сан);
- філософ.
- розробляв спеціальні прийоми для запам'ятовування великого ряду цифр, математичні загадки;
- вигадував різноманітні мовні ігри, головоломки;
- був завзятим театралом і фотографом;
- захоплювався малюванням і літературою;
- обожнював різні ігри (шахи, крокет, більярд, тріктрак).

2. Чому Льюїса Керролла називають найзагадковішим письменником Англії?

(У його особистості поєдналося непеєднане, про нього часто говорять як про двох різних чоловіків:

- математик і письменник;
- священик і фотограф;
- філософ і великий друг дітей;
- похмурий і відлюдкуватий джентльмен і в той же час винахідник розваг і розіграшів, фантазер і жартівник і т. п.)

3. Це цікаво:

- Льюїс Керролл все життя страждав від затинання і нерішучості, уникав знайомств, а лекції читав рівним механічним голосом;
- упродовж свого життя відіслав 98721 лист; завів спеціальний журнал, у якому зазначав усі відіслані й отримані ним листи;
- у дев'ятнадцять років вступив до найстарішого університету світу — Оксфордського; у двадцять три — став викладачем математики і логіки коледжу Крайст-Черч (Церкви Христа) цього університету, у двадцять п'ять — здобув ступінь магістра математики, у двадцять дев'ять — був посвячений у сан диякона;
- сорок сім років жив, навчався і працював у коледжі Крайст-Черч, де й написав свої найвідоміші книжки «Аліса в Країні Див» і «Аліса в Задзеркаллі», трактуванням і розшифровкою яких займаються вчені всього світу вже понад століття;
- за мотивами казок Льюїса Керролла знято понад сорок фільмів режисерами різних країн світу — США, Канади, Великої Британії, Німеччини, Росії; широковідомим є мультфільм українського режисера

Єфрема Пружанського (1981); перший анімаційний фільм був зроблений на студії Уолта Діснея у 1951 р.

4. Бесіда.

— Що вам відомо про творчу історію книжки «Аліса в Країні Див»? Як вона пов'язана з біографією письменника?

— Що ви знаєте про життя Англії «вікторіанської» доби? У чому особливості цієї доби? Чи хотіли б ви жити в той час?

— Чи любите ви читати фантастичні твори? Чи сподобалася вам книжка «Аліса в Країні Див»? Чим саме?

— Назвіть імена відомих вам перекладачів творів Керролла.

II. Робота над змістом повісті-казки. Образ Аліси, світ її уяви і захоплюючі пригоди. Персонажі, які оточують героїню.

1. Робота з літературознавчими термінами, словникова робота.

Фантастика — різновид художньої літератури, в якому зображуються незвичайні, неправдоподібні явища і створюється вигаданий, нереальний, сповнений чудес світ.

Нонсенс (з англ. — безглуздя); так в Англії називають вірші, пісеньки, історії, які мають своїм змістом веселу нісенітницю. Їхня мета — просто розсмішити, а не виховувати чи навчати.

Каламбур — літературний прийом, використання в одному тексті різних значень одного слова або різних слів (словосполучень), подібних за звучанням.

2. Запитання і завдання.

— Прочитайте вступний вірш до казки Керролла. Як він пов'язаний із історією написання книги?

— Назвіть імена сестер Ліддел. Кому із них присвячено цей вірш? Відповідь обґрунтуйте.

— Чому свій твір автор називає диво-казкою?

Розділи 1-2

— Як Аліса опинилася у підземній країні?

— За допомогою яких предметів вона збільшувалась і зменшувалась?

— Звідки з'явилось озеро сліз?

— З якими персонажами зустрілася Аліса під землею? Кого нагадують Папужка Лорі, Орлятко, Качур, Миша, Додо?

— Чому Аліса ніяк не могла порозумітися з Мишею?

— Яке враження справила на вас Аліса (захоплення, інтереси, кругозір, ставлення до тварин)?

— Знайдіть у прочитаних розділах (1-2) приклади порушення установлених норм і правил (мовних, математичних, часових та ін.) З якою метою використовується цей літературний прийом?

(«Усе дивасніше й дивасніше, — вигукнула Аліса (з великого зачудування вона раптом забула, як правильно говорити).»

«Тепер я розтягуюсь, наче найбільша в світі підзорна труба!»

«Ану перевіримо, чи знаю я те, що знала? Отже: чотири по п'ять — дванадцять, чотири по шість — тринадцять, чотири по сім...»

«...Лондон — столиця Парижу, Париж — Риму, а Рим ... і т.п.»)

Розділ 3

— Про що йшлося в історії Миші? Чи не нагадує ця історія реальне життя?

— Чи зрозуміли ви, що таке фігурний вірш?

Розділи 4-5

— Які дивовижні переміни знову відбувалися з Алісою? Як їй вдавалося регулювати свій зріст?

Розділ 6

— Що Алісі здалося дивним у будинку Герцогині? А сама Герцогиня? Чи не здається вам цей образ алегоричним? (*Герцогиня втілює*

— Розкажіть, як змінилося життя дітей у школі. Які цікаві події сталися?

- (• *Літати, як птахи.*
- *Пиріг Дружби.*
- *Історія з мишками.*
- *Інспектор у школі).*

— Чому директор спочатку хотів позбутися міс Гармидер, а потім знищив розклад уроків, якого вона не дотримувалась?

— Як змінилося ставлення директора до нової вчительки? Чим він це пояснив?

— Чому інспектор місіс Донован залишилася задоволеною візитом у школу?

— Чому, на думку секретарки, поява міс Гармидер була найкращою подією, яка сталась у Далендонській школі за багато років?

4. Бесіда за твором «Гармидер серед піратів».

— Як міс Гармидер, вчительку на підміну, зустріли у Віт-ендській школі?

— Чим подібні ці школи? У чому їх відмінність? Яке враження справив директор містер Притул? Порівняйте з містером Шрапнелем.

— Як міс Гармидер удалося подружитися з п'ятикласниками, зацікавити їх?

— Чи дійсно «гра в піратів, у пошуки скарбів» під час Книжкового тижня була марною справою і не мала нічого спільного з освітою, як вважала місіс Вухокрут?

— А ви як гадаєте?

— А як вважає міс Гармидер? (Виконання цього завдання потребувало знання сітки координат, вміння інтерпретувати, логіки, мовних і комунікативних навичок, командної роботи та особистої ініціативи).

— Розкажіть, якими були п'ятикласники до появи міс Гармидер? Що змінилося у їхніх стосунках? Як діти поводитися? Чи змогли подружитися, беручи участь у спільній творчій справі?

— Порівняйте ставлення до дітей, до вчительської справи місіс Вухокрут і міс Гармидер. Яке для вас більш близьке і зрозуміле? Чому?

— Як ви вважаєте, чи зміниться місіс Вухокрут під впливом подій, які відбулися в школі? Відповідь обґрунтуйте.

5. Підсумкова бесіда.

— А чи хотіли б ви мати таку вчительку? Чи ви отримуєте задоволення, навчаючись у школі?

— Звичайно, в історіях, про які ви прочитали у книзі Дж. Стронга, багато перебільшень, вони надзвичайно веселі, розважальні. А можливо, вони примушують задуматись і над серйозними проблемами?

— Книга «Гармидер у школі», як зазначається у виданні, призначена для молодшого і середнього шкільного віку. А чи могли б ви порекомендувати її для читання вчителям, татам і мамам? Відповідь аргументуйте.

6. Дослідницька робота (це може бути випереджальне завдання).

— Проаналізуйте, що можуть означати імена (прізвища) персонажів творів «Гармидер у школі» та «Гармидер серед піратів»?

— Чи відповідають вони поведінці і характерам їхніх носіїв?

Містер Шрапнель —

Місіс Штурх —

Міс Гармидер —

Місіс Вухокрут —

Містер Притул —

7. Упізнай персонажа за цитатою. Про кого йде мова? Чиї це слова?

«Я більше ніколи не працюватиму з цим старим самодуром!» (*Міс Джуніпер про Шрапнеля*).

«Коли-небудь я скажу містерові Шрапнелеві все, що я про нього думаю». (*Місіс Штурх*)

«Вона не залишиться надовго. Ти ж бачила, як на неї дивився наш Шафанель. Він захоче чим швидше позбутися її, а тоді буде так само нудно, як і раніше». (*Гленн (учень) про міс Гармидер*)

«Ви повинні усвідомлювати, наскільки важливо дотримуватись правил». (*Містер Шрапнель*)

«Вона створює хаос». (*Містер Шрапнель про міс Гармидер*)

«Нічого, якщо ваш піджак залишиться піджаком у смужку? Адже ж це зовсім не погано — бути не таким, як усі!» (*Міс Гармидер — містеру Шрапнелю*)

«Якщо забути на мить про ті збитки і неприємності, що мали місце, то мушу сказати, що ваш клас ... ну, отримує задоволення». (*Містер Шрапнель — міс Гармидер*)

«Сьогодні я згадав, що це значить — по-справжньому отримувати задоволення від того, що ходиш до школи». (*Містер Шрапнель — міс Гармидер*)

«Вона зникла в одній із кабінок, а тоді вийшла — вдягнена у старомодний смугастий повністю закритий купальний костюм у вікторіанському стилі». (*Міс Гармидер*)

«Місіс ... була огрядною добродійкою з червоним лицем, гучним голосом і крикливим макіяжем». (*Місіс Донован, інспектор*)

«Мене тішить зміна, яка сталася у Далендонській школі. Раніше мені страшенно не подобалося сюди приходити. Тут завжди було так нудно...» (*Місіс Донован — містеру Шрапнелю*)

«П'ятий клас просто чудовий, діти там — особистості, скажу я вам, ха-ха! Будьте суворою, але справедливою...» (*Містер Притул — міс Гармидер*)

«...у дверях стояла висока і худа літня жінка. Її одяг скидався на довгу чорну вечірню сукню, волосся кольору воронячого крила було зібране на потилиці у величезний кок, схожий на вулик, а у всій позі цієї жінки було щось від античної скульптури». (*Місіс Вухокрут*)

«У вас будуть неприємності, міс. Ви змінили її плани на Книжковий тиждень. Ми будемо піратами, а це набагато цікавіше, ніж те, ким буде шостий клас». (*Саманта — міс Гармидер*)

«Ви дозволите їм гасати по всій школі, знімати розгاردіаш і вчиняти безпорядок?» (*Місіс Вухокрут — містеру Притулу*)

«І тут у клас увірвався великий чорний хижий птах. Повернулася місіс...» (*Вухокрут*)

«Це так весело. Мені вже сто років не було так весело. Подумати тільки, мене викрали десятирічні пірати!» (*Мер*)

«З розгону вона пробила всі чотири барабани, причому її руки виявилися притиснутими до боків, так що вона не могла поворухнутися». (*Місіс Вухокрут*)

«Містер Притул спостерігав за її відходом із привітною усмішкою. Він чомусь не сумнівався, що коли вона повернеться до школи — якщо взагалі повернеться — з нею більше не буде ніякого клопоту». (*Місіс Вухокрут*)

«Ніхто зі школярів не відмовився би від такої вчительки! Бо з нею уроки перетворюються на саме задоволення: веселощі, гру, розважання, рейвах, тарарам, одним словом — суцільний гармидер!» (*Міс Гармидер*)

ВІДПОВІДІ

Контрольна робота №1

I варіант

I-II рівні: 1-Б; 2-В; 3-В; 4-А; 5-В; 6-В.

III рівень: 1-Б; 2-Г; 3-А; 4-В.

II варіант

I-II рівні: 1-А; 2-Б; 3-Б; 4-В; 5-В; 6-В.

III рівень: 1-Б; 2-В; 3-Г; 4-А.

Контрольна робота №2

I варіант

I-II рівні: 1-Б; 2-Б; 3-В; 4-Б.

III рівень: 1-В; 2-Г; 3-Г; 4-Б.

II варіант

I-II рівні: 1-А; 2-В; 3-Г; 4-В.

III рівень: 1-Г; 2-Г; 3-Б; 4-В.

Контрольна робота №3

I варіант

I рівень: 1-Б; 2-А; 3-В.

II рівень: 1-А; 2-А; 3-Б; 4-В.

II варіант

I рівень: 1-В; 2-В; 3-Б.

II рівень: 1-В; 2-Г; 3-А; 4-Б.

Контрольна робота №5

I варіант

I-II рівні: 1-В; 2-В; 3-В; 4-В; 5-Б; 6 — фантастика.

III рівень: 1-В; 2-Г; 3-Б; 4-А.

II варіант

I-II рівні: 1-В; 2-В; 3-Б; 4-Г; 5-Б; 6 — фантастика.

III рівень: 1-В; 2-Г; 3-А; 4-Б.

Контрольна робота №6

I варіант

I рівень: 1-Б; 2-А; 3-В.

II рівень: 1. 1-Б; 2-В; 3-А; 4-Г.

2. 1-Г; 2-В; 3-А; 4-Б.

II варіант

I рівень: 1-В; 2-Б; 3-А.

II рівень: 1. 1-Б; 2-В; 3-Г; 4-А.

2. 1-В; 2-Б; 3-Г; 4-Г.

Навчальне видання

Серія “Бібліотека вчителя”

ЯРЕЦЬ Людмила Василівна
ГОНТАШ Галина Євгенівна

СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА

Посібник для вчителя

5 клас

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Ольга Радчук*
Обкладинка *Аліни Воронкової*
Технічний редактор *Оксана Чучук*
Комп’ютерна верстка *Ірини Демків*

Підписано до друку 30.08.2013. Формат 60×84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 11,16. Умовн. фарбо-відб. 11,16.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

ISBN 9789661036412

